

Disputatio medica inauguralis de phthisi

<https://hdl.handle.net/1874/343301>

DISPUTATIO MEDICA
IN A U G U R A L I S,
D E

P H T H I S I.

Q U A M,
A U S P I C E D E O O P T. M A X.

Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

JOHANNIS GEORGII GRAEVII,

Politices, Eloquentiae & Historiarum Professo-
ris Ordinarii.

N E C N O N

*Amplissimi Senatus Academici Consensu, Nobilissimae
Facultatis MEDICAE Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis
rite & legitime consequendis,

Publico examini subjicit

HUBERTUS à WIJCKERSLOOT, Rhenensis.

Ad diem 15. Decemb. horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clc lcc xc.

Nobilissimo & Amplissimo,
V I R O,

D. ALBERTO

V A N

BENTHEM,

Fœderatorum Belgarum Senatus, qui
Hagæ-Comitum est, nuperrime Mem-
bro, tertium Urbis Trajectinæ Con-
suli, Aggerum superioris Leccæ Præ-
fecto, Cognato & Fautori suo pluri-
mum honorando, colendo.

*Has qualescunque Studii sui Medici pri-
mitias in submissi animi debitaque*

observantia

offert & inscribit

HUBERTUS à WIJCKERSLOOT,

AUCT. & RESP.

DISPUTATIO MEDICA
 INAUGURALIS,
 DE
 PHTHISI,

S. I.

Si originem habens *ἄρα τὴν φθίσειν ἀβσῦμερε*, *cor-*
rumpere, non inconvenienter Latinis vertitur *Tabes*;
 quamcunque corporis consumptionem à quâcunque
 causâ ortam significans, ita ut sub hac voce non
 tantum comprehendatur *Pulmonalis* Auctoribus haud
 immeritò *καὶ ἐξ ἄλλων φθίσεως* dicta; sed & à febre
hectica absque pravâ dispositione, vel ulcere *Pulmonis*
proveniens, *Dorsalis*, *Renalis*, pluresque non tantum species universales,
 verum etiam quâcunque particularis, ut *Isciatica*, *Ocularis*, aliisque par-
 tibus totius accidens reliquis nihil tale patientibus; quum autem nimis
 longum foret Phthisin in genere, vel plures ejus species pertractare, id-
 circo præ cæteris mihi arrisit humano generi hostis insensissimus

S. II. *Phthisis pulmonalis*, quæ est *consumptio totius corporis cum tussis*
 & febre *hectica* à pravâ primum *diabesi* & tandem ab *ulceratione Pulmonis*
ortum ducens.

S. III. Jacto hoc fundamento in rem fore crederem *partis prima-*
riò affecta, quæ est *Pulmo*, delineationem ante oculos proponere ut
 exinde melius symptomatum naturam derivemus felicioremque curam
 instituamus. *Pulmo* igitur *Thoracis testudinem*, ut cum Divino Sene
 loquar, *coadimplet*: per *Asperam arteriam* Collo, per *Mediastinum*
 antè *Sterno*, posterius *Vertebris ac Cordi* per vasa utrique
 huic visceri communia connexus in duas intercedente *Mediastino* dis-
 pescitur partes, quarum singula, una dextra, altera sinistra dicta in
 parte superiori gibbum, in inferiori vero ubi *Cor* amplexu ambit,
 concavitatem habet, ita ut hoc viscus fere *pedis animalis bisulci* figu-
 ram referat. Colore præditus est *Pulmo cinereo* in jam respirante, ru-
 bicundo in nondum respirante; sed cum color maximum respectum
 habcat

A 2

HUBERTUS WICKERSLOOT

AUCT & RESS

habeat ad sanguinis dispositionem, de eo nil certi pronuncians ipsam Pulmonis substantiam rimari aggredior: quæ, ut *ἀντιβία* patet, maxima ex parte est aggregatum quid è tenuissimis membranulis ac millenis vesiculis orbicularibus fibris muscularibus donatis, quæ membranosa vesiculæ ab expansione intimæ Tracheæ tunicæ originem habentes ita inter se sunt nexæ, ut ex Trachea in easdem, dein ex aliis in alias aditus patefcant, donec in porosam Pulmonis membranam definant. Vasa Pulmo habet omnis generis Arteriam scilicet & Venam pulmonicam, illam è dextro hanc è sinistro cordis thalamo; quarum rami ad latera Tracheæ procedunt: præterea quoque conspicua est Arteria Bronchialis primum à Dom. Marchetti observata, quæ ex arteriæ aortæ descendentiæ posticâ parte prope exortum arteriarum intercostalium ei communicatur: quod ad Venam huic arteriæ comitem attinet, eam cum nunquam viderim, nec quenquam vidisse crediderim, hic excludo; præsertim quum sanguis per arteriam bronchialeam allatus & à nutritione hujus visceris residuus satis cum reliquo cruore per venam pulmonicam amandari queat: præter hæc jucundo sane spectaculo Nervi è pari vago propaginem habentes vasa jam dicta diversimode circumligando per Pulmonis compagem disperguntur; quæ omnia enarrata vasa etiam cum innumeris vasculis lymphaticis è minimis Pulmonis Glandulis ortis associata atque contorta Rete quoddam admirandum supra singulas vesiculas texunt, quod assequi nec culter anatomicus, nec oculus nisi vitro optico armatus permittit: plura non addam, nam cuncta completendi cupido mihi non incessit, quæ apud alios Auctores latius diffusæ sunt, quam ut breviter cognosci possint. Et cum *is recte sit curaturus*, ut inquit Celsus, *quem prima origo causæ non sefellerit*, ideo.

§. IV. *Ἀιτιολογία* ut accuratius inquiratur, *causæ immediate hunc affectum producents* erit præmittenda; quæ est partium fluidarum talis dyscrasia febrilis ut nutritioni inepta sit, à pravâ primùm diathesi & tandem ab ulcere Pulmonis orta, ita ut hæc hujus mali sit *causæ continens* à diversis *procatærceticis* inducta, quas melioris ordinis ergo ad *ἁποφύσεις* & *ἀπορροάς* refero: illæ in *materiaturâ* & *structurâ*, hæc in rebus non *naturalibus* quærendæ sunt. Sub *materiaturâ* comprehendo sanguinem secundum partes suas alibiles, & functionibus inservientes, & recrementitias quæ periodice, seu ad incerta temporis intervalla amandari debent: hæc enim cum in se invicem agant, *sanguinis massa* hic præ cæteris est attendenda, quæ cum non sit bene mixta & temperata homi-

nem lædit, & ratione particularum prædominantium diversa inde exultat qualitas, ut serosa, acris, viscida; hæc, ut in pauca rem contraham, debitam sanguinis accensionem non permittens facile fistulosam Pulmonis substantiam obstruendo, adeoque moram ibidem trahendo acrior facta tenerrimas istas vesiculas cum suis vasis erodit atque dirumpit, & indies huc illuc repens totum ventilabrum depascit: illa igitur quatenus vascula & levissimas membranas corrodit sanguinis profusionem parit, qui in pus ut mutetur necesse est: ista utpote potissima catarrhi materia & sæpe cum præcedentibus combinata humorem efficit catarrhalem, qui quocumque modo in Pulmonem depositus teneram hujus visceris substantiam exulcerare facit. Præter qualitates huic rei etiam tributum suum solvit sanguinis quantitas & ejus motus auctus: utrumque enim facile angusta & totuosa Pulmonis vascula dirumpit, inflammationem & tandem abscessum caussat.

§. V. *Structura conformationem & texturam partium solidarum respicit*, in quibus tam internæ quam externæ thoracis partes naturaliter, vel per accidens vitiatæ considerationem merentur, naturaliter vitiatæ sunt ubi pectus constrictum, collum oblongum, humeri alati seu ubi scapulæ à tergo prominent, gibbus, Pulmonis alicui parti præternaturalis adnascens & prava ejus textura aliaque plura à naturâ male conformatæ & similes labe à parentibus propagatæ: per accidens vero vertebrarum distorsiones, sterni costarumque fracturæ, thoracis vulnera & sexcenta hujusmodi genera, quæ hic recensere non lubet, & quo modo hæc singula jam dicta nostrum affectum caussant tanquam satis nota omittens me converto ad

§. VI. *æquodæ sive causas externas*, quarum primas in hac scenâ partes agit *Aer maximus in omnibus*, ut ait Hippocrat., *que corpori accidunt dominus*: qui enim à debitâ suâ consistentiâ deflectens in crassam, nebulosam, paludosam spiritus animales reddit torpidos fermentationique ineptos, hinc obstructions facillime pariendo Phthisin accersit; dein magna quoque ansa huic morbo præbetur ubi tempestas & cœli mobilis humor mutavere vias & Jupiter humidus austris denset quæ rara modo, & quæ densa relaxat: nam sanguis inde ad catarrhum disponitur. Eodem modo hic in scenam prodit aër carbonum fumo imprægnatus, cujus incongruitati in Angliâ morbi causa fere in totum adscribitur: miasmata quoque è corporibus Phthisicorum exhalantia Phthisin promovere abunde probant, qui cum illis familiariter vivunt. Præ-

6 DISPUTATIO MEDICA

terea silentio hic prætereo vestimenta nimis arcta, quibus præsertim Domi-
micellæ utuntur ut juxta illud Comici *juncea appareant atque juvenibus
placeant.*

§. VII. Aërem excipiunt *Assumpta* utpote ad vitam sustentandam
maxime necessaria: nam, ut inquit ille

mortalibus esca
Debetur, quâ cuncta docet renovando meri,

verum ubi alimentum copiosius præter naturam fuerit ingestum morbum fa-
cit (*Hippocr. Aphorism. 17. Sect. 2.*) Idem quoque præstat qualitate vi-
tium; utrumque enim fermentum & fermentationem chyli corrup-
pit atque pervertit, hinc vitiosorum humorum saburra in primis viis
coacervatur humoresque peregrini in sanguinem convehuntur, qui ei
assimilari nequeunt ipsam perturbant & *serosum, acrem, vel viscidum*
adeoque hujus morbi productioni aptum reddunt. Huc referenda sunt
corpora præcipue dura in Pulmonem quocunque modo delapsa, quâ
de re notabilia extant exempla apud *Ampliff. Tulpium lib. 2. cap. 7.* apud
Stalpart vander Wiel, Cent. 1. Observ. 22. & apud alios observationum
Scriptores.

§. VIII. Sequuntur *Somnus & Vigilia*, que utraque modum exceden-
tia, malum, ut pulchre & verum à Coo dictum est *Aphorif. 3. Sect. 2.*
& *Aphorism. 71. Sect. 7.* *Somnus, Vigilia, utraque modum excedentia, mor-
bus:* per somnum enim spiritus animales fiunt torpidi ac ad actiones suas
peragendas inepti, hinc propter omnia totius fermenta debilitata humo-
res visceri & glutinosi generantur, & præsertim in illo, qui satur irri-
guo mavult turgescere somno: per vigilias autem spiritus animales dis-
sipantur, unde sanguinis humorumque miscella à naturâ suâ balsamicâ
degeneratur in acrem & Oeconomix nostræ animali maxime noxiam
constitutionem.

§. IX. Porro cæteris rebus non naturalibus haud diu inhærebo ne
illud Juvenalis mihi applicetur:

*Nam quæcumque sedens modo legerat, hæc eadem stans
Proferet, atque eadem cantabit versibus iisdem,
Occidit miseros crambe repetita magistros.*
Sufficit ergo cum Ovidio de *Motu & Quiete* dixisse,
*Quod caret alternâ requie, durabile non est,
Hæc recreat vires fessaque membra levat,
Otia corpus alunt animus quoque pascitur illis,
Immodicus contra carpit utrumque labor.*

De *Animi passionibus* quoque meminisse fat est, quod inter eas præcipue in hac tragedia scenam mereantur ira & mœstitia. Tandem & huc ab Auctoribus reducuntur *Excreta & Retenta*; quæ tamen, cum aliarum caussarum sive internarum, sive externarum sint consequens, rectius *caussis præternaturalibus* accenseri posse putamus: ut sunt omnes evacuationes naturales, vel præternaturales vitiatæ; quales sunt inter excreta nimius mensium in sceminis, hæmorrhoidumque in maribus fluxus, nimia feminis dispendia: inter retenta sunt mentes hæmorrhoidesque omninò suppressæ, vel solitò parciores, fonticulorum & ulcerum ante debitum tempus occlusio. Præter hæc multæ adhuc annumerari queunt caussæ præternaturales; quales sunt omnes morbi chronici & acutii, iique non secundum artem tractati, inter quos sunt lues venerea, scorbutus, febres intermittentes, variolæ, morbili &c. sed quoniam hujusmodi Phthiseos symptomaticæ genera diversam requirant curam, nos pro subjecto habere Phthisin idiopathicam attendenti satis patet.

§. X. Hisce præmissis ut magis innotescat hostis iste crudelis signa cum manifestantia summatim perlustrabimus, quæ ex duplici hauriuntur fonte, *Diagnosi* puta & *Prognosi*: in *Diagnosi*, cum ex ordine rei prius sit inquirenda, singulo *signo pathognomónico* prælibato *assidentia* annumerabo. Primo itaque occurrit *Tussis* sive sit *sicca* sive *humida*, illa tamen, quam & *vulpinam* vocant, plerumque locum habens in Phthisi incipiente ortum ducit à materiâ acri-salinâ eâque Hæterogeneâ in vesiculis depositâ & ad expectorationem inhabili fibrillas nervosas vellicante, corrodente: hæc autem ordinariò observatur in Phthisi confirmatâ quia ulcere quâcunque de caussâ Pulmoni jam inducto pus admodum varii coloris cum lymphâ commixtum & striis sanguineis tinctum ut sæpe rejiciatur necesse est. Ex dictis jam facili Marte desumi potest, quid patientes sæpe conquærantur de *loquelâ rancâ*, aliquando *ferè abolitâ*, dolore circa *scapulus*, *dyspnœâ*, *precordiorum angustia* *cardialgie non absimili*, *pectoris gravitate*, *appetitu prostrato*, aliquando *depravato aliisque symptomatibus*. Sequitur alterum signum pathognomonicum, nimirum *febris hellica continua*, quæ cum in incipiente & confirmatâ ut minus & majus differat, seorsim & primò quidem quomodo se in incipiente habeat, examinanda est: oritur igitur hæc a fermento aliquo incongruo præsertim acri & acido in Pulmone delitescente, sanguini ad novam accensionem subeundam transseant

seunti vitiatâ etiam qualitate laboranti, communicato; unde indebitâ hic factâ sanguinis commixtione, adeoque accensione, pati fere gradu leviter inordinate effervescit, ita ut hæc febricula vix sit perceptibilis, nisi accurate attendatur ad symptomata, quæ, quod notatu dignum, a pastu sunt magis conspicua, qualia sunt *genarum rubor, calor aliqualis præternaturalis qui major, quod attentionem meretur, in manuum volis ac plantis pedum manifestior, pulsus parvitas frequentia compensatur, lotium intensius coloratum apparet, surs, tussis exacerbatio, qua omnia tractu temporis magis magisque ingravescunt; nam ulcere jam plenarie producto, adeoque Phthisi existente confirmatâ pus fætidum, acre & valde acidum continuo per totum corpus vehitur. totamque sanguinis massam ita inquinat, ut quicquid in eam sit allatum in febrilem effervescentiam adigat, hinc patet unde sudores illi colliquativi, copiosissimi, lotium turbidum, viscidum, cui pinguedo telis aranearum similis supernatat, pulsus debilis, celer, animi deliquia, diarrhæa &c.* Denique tertium & ultimum Phthiseos signum pathognomicum est *Emaciatio totius corporis, quæ, in incipiente cur vix in conspectum veniat & in confirmata cur ibi ossa tegat macies, nec juvet ore cibus, cur & ibidem capillorum defluviium* e præcedentibus fatis colligi posse autumans transeo ad

§. XI. *Prognosis*, ubi primo in genere notandum hunc morbum esse periculosissimum & curatu valde difficilem, quod etiam fatis patet habitâ partis affectæ ratione: veruntamen respectu differentiarum minus majusve periculum imminet; ita incipiens si fatis tempestivè cognoscatur perfectam sanationem adhuc admittit: excludo autem hic jure hæreditario & a malâ thoracis conformatione acquisitam, quæ enim utraque insanabilis existit, nec non contagiosam, quæ sæpe valde acuta est & plerumque fatalis. Quo ad Phthisin confirmatam, eamque vel inveteratam, ea, me judice, est insanabilis, quicquid multi de ejus sanatione jactitant & gloriantur: verum enim vero quid multis verbis opus est? solummodo cum prudentissimo Sennerto monneo eos qui *ulcera Pulmonis & Phthisicos sanasse dicunt debere attendere ne decipiantur & Pulmonem exulceratum putent, cum thorax saltem laboraverit, aut catarrhus & pituita in Pulmone in similem puri substantiam, illaso Pulmone, mutata sit; verum quidem est quod alia ratione caussarum sit acuta & patientem brevi jugulans, alia chronica & per plures annos patientem valetudinarium in vitâ servans, cujus tamen terminum indicat Divinus*

Senex

Senex *Aphorism.* 11. 12. 14. *Sect.* 5. & 16. *Sect.* 7. præterea ratio hic simul habenda est ætatis ac anni temporis; pueri namque facilius cæteris curantur, ita Phthisis in autumnno difficilioris est curationis quam in vere, licet & ver Phthisicis sit infestum, *quum* scilicet *fici folia cornicis pedibus similia fuerint*, notante hoc Divino Sene *lib.* 6. *Epid.* S. 7.

§. XII. Perpendimus hætenus morbi naturam, præcipuum nunc adhuc restat: videlicet *curandi methodum* ut proponamus, quam tamen multum variare differentiæ, symptomata aliæque circumstantiæ edocent, ita ut hic vix quicquam certi determinari possit: verum ut summa sequar fastigia rerum prius incipienti dein confirmatæ bellum infero. *Indicationibus* respondent *remedia* quæ suppeditant *Cheirurgia*, *Pharmacia* & *Dietetica*.

§. XIII. *Cheirurgia* primò subministrat *Phlebotomiam*, quæ laudatur ab his, culpatur ab illis: priorum vero sententiam, nisi malignitas vel aliud tale quid adsit, duabus amplectimur manibus, nam non solum per eam vasa sanguine plena deplentur, verum etiam effervescentia febrilis sedatur adeoque vasculorum Pulmonis ruptio præcavetur, hæmoptoe si adsit impeditur, aliæque Phthiseos causæ symptomataque inhibentur. Deinde non sine ratione hic maximopere extolluntur *Setacea ac Foniculi* nuchæ & brachiis impositi, nec non *Vesicatoria* pone aures applicata.

§. XIV. In *Pharmacîa* plura se offerunt media, & primò quidem, si saburra humorum in primis viis hæreat, per os vel per alvum purgantia: si ergo patiens proclivis sit ad vomitum & facile vomat, exhiberi potest tale vomitorium: ex. gr. *℞. Croci metallor: gr. X. Infund. per noctem in vino albo gallico, dein colato per chartam emporeticam ad ʒiʒ. adde Oxymell. scyllit ʒʒ. M. F. Haustus*: convenit & solus *Liquor Passeris cui folia Card. bened. sunt incocta*, vel *℞. Tartar. emer. gr. vij. Conserv. Rosar. pallid. ʒj. M. F. Bolus*. Si vero per alvum evacuare circumstantiæ suadeant, præscribatur talis haustus, ut *℞. Fol. Senæ ʒij. Tartar. Rhenan. Sem. Anisi ana ʒʒ. Ebulliant ex aqua pura, in colati ʒiib. dissolv. Manne select. ʒvj. M. Detur pro Haustu*: vel ejus loco patiens singulo mane, pro ut magis, vel minus inde purgabitur, cyathum sequentis vini medicati sumat, ut *℞. Rad. Helen. succat. ʒij. Cort. Arantior. ʒiij. Li. n. Sassafr. ʒiv. Herb. Card. bened. Mench. crisp. ana mʒ. Summ. Absynth. p. j. Fol. Senæ mundat. ʒvj.*

Sem. Dauc. ℥i℥. *Incisa & Contusa insuantur Sacculo suspendendo in vini albi gallici lb. iv.* Præterea varix adhuc formulæ concinnari possunt pro delectu Medici ex *Ptisana laxante Riverii*, *Conserva Rosar. pallid.*, *Tamarind.*, *Pulpâ Cassia*, *similibusque blandæ purgantibus*: fortia autem, utpote humores nimis conturbantia, cane pejus & angue sunt vitanda; verum ad nimiam, si quæ sit metuenda, humorum effervescentiam statim a vomitu, vel purgatione *opiatum aliquod* propinetur, sive ut unâ fideiâ duo dealbentur parietes admisceatur vel per superiora, vel per inferiora purgantibus: priori scopo satisfacit vomitorium ex *Sylvii lib. 1. Prax. Cap. 15. §. xxix.*, quod recipit *OxySacchar. vomitiv.* ℥ij. *Laud. opiat. gr. ℔. vel j. aque Menib. q. s. M. F. Haustulus.* In alterum autem finem commendamus sequentes pilulas aliquoties repetendas, ut *℞. Maß. pilular. magistr. Dom. Gesseli ℥j. de Syrace gr. v. M. F. S. A. Pilula n^o v.* Hoc modo copiâ sublatâ ad humores adhuc peccantes evacuan- dos sanguinisque acrimoniam leniendam valde profunt quæ insensibilem transpirationem augent atque urinas solito copiosiores provocant, additis simul vulnerariis, ut *℞. Rad. Bardan. ℥iv. Chine ℥i℥. Rasur. lign. Sassafr. ℥vj. macerentur per noctem in aq. communis lb. v. dein S. A. coq. ad- dendo Herb. Sanicul. Alchymill. Summitat. Hyperic. ana m. j. Glycyrrh. contus. ℥j. F. Colatura ad lib. iij. ex quâ bis terve de die haustus propine- tur: vel loco hujus decocti ℞. Rob. Sambuc. ℥i℥. Antimon. diaphoret. Oculor. Cancr. pulverat. ana ℥j. M. F. Eleâuarium*, de quo mane & vesperi frustulum ad magnitudinem castanæ devoretur. Interea tem- poris abstergentia, expectorantia & consolidantia non sunt negligenda, qualia habentur *Radices Consolid. maj.*, *Aristoloch. rotund.*, *Tormentill.*, *Bistort.* *Glycyrrh.*, *Herbæ Scabiosa*, *Tussilago*, *Bursa pastoris*, *Pulmonar. maculosa*, *Capilli veneris*, *Botris*, *Hyssopus*, *Origanum*, *Marrubium*, *Violaria*, *Bugula*, *Millefolium.* *Flores Papaveris Rheados.* *Passul. munda- dat.* *Ficus pingues*, *Hordeum mundatum*, *Species Haly ad Tabem*, *Dia- tragacanth. frigid.*, *Diasulphuris Mynsichti.* *Balsamus Sulphuris anisati.* *Trochisci Bechici albi*, *Saccharum altheæ cum opio.* *Syrup. de Præssio*, *de Symphito*, *Lohoch sanum & expertum*, *similiaque plura* e quibus pro mor- bi naturâ formulæ componi possunt: ex. gr. præscribatur tale apoze- ma; *℞. Rad. Consolid. ℥j. Bistorta*, *Tormentilla ana ℥℥.* *Glycyrrh. contus. ℥i℥.* *Herb. Pulmon. maculos.*, *Marrub.*, *Botrys ana m. j.* *Hord. mundat. ℥j.* *Passular. enucleatar. ℥iij.* *Sem. Anisi ℥iij.* *F. Decoctio in s. q. aq. communis ad lb. iij. de Colato sæpius haustum sumat patiens una cum gutt. iij. vel iv.*

iv. *Balsami Sulphur. anisat.* Conveniunt etiam sequentes pilulæ Riverrii, ut *℞. Mass. pl. Ruffi ℥j. Antimon. diaphoret. Gummi Guajaci ana ℥ss. Balsam. Peruvian. q. s. F. Massa* de quâ *℥j.* quotidie matutino tempore capiatur, & in harum pilularum, aliorumve Pectoralium usu continuandum donec circumstantiæ hoc permittant,

§. XV. Sequitur *Curatio* Phthiseos, confirmatæ, ubi primò, ut methodice pergamus, in usum revocentur *Setacea, Fonticuli & Vesicatoria*: dein humores vitiosi e primis viis clementer per alvum educantur, hocque sæpe optime fit tali medicamento *ex. gr. ℞. Rhei elect. ℥j. Ocul. Cancr. ℥ss. M. F. Pulvis.* vel *℞. Manna Calabr. ℥j. Cremor. Tartari ℥ss. dissolv. simul in Fusculo pro Haustu.* Tandem in medicamentis pectoralibus in *thesi præcedente* præscriptis diætetico quasi more aliquamdiu perseverandum est, observando interim ut alvus liquida servetur *decocto prunorum similive laxante.* Præterea *opiata* hic si vires cæteræque circumstantiæ ferant, excellunt. Plura medicamenta & formulas qui velit adeat Practicorum libros in quibus hæc abunde scaturiunt: cæterum ego hisce brevibus contentus nonnihil in genere subjungam de

§. XVI. *Diata*, quam, si proba sit, dextræ ac felicitis curationis basin existere quis ignorat? hæc enim medicamentis, quæ exhibentur, manum quasi porrigit: imprimis autem multum hic pollet *Aeris mutatio*; eumque in finem Celsus, Galenus, aliique, nescio quibus verbis, commendant longas istas navigationes: sed forsan ad ignominiam evitandam hi viri putant illas, quibus per Acherontem, Stygem & Cocytum ad campos Elysios trajicitur, unde nemo, cum semel venit, potuit reverti. Interea *Cibus* sit facilis coctionis & boni succi, ut sunt Juscula consumata e carnibus, additis simul ejusmodi, quæ partem affectam respiciunt: vel parari quoque potest talis gelatina, ut *℞. Capum juvenem in frustra conscissum itemque bene purgatam. Carnis vitulinæ lb. ss. Pedes vitulin. n. ij. Cinamom. select. ℥ij. Conserv. Rosar. rubr. ℥ij. Passular. Corymbiac. ℥ij. coq. in duplici vase in q. s. aq. communis lento igne per horas circiter octo & F. S. A. Gelatina, ex quâ cochlear præter propior in Fusculo tenuiore dissolvatur & ita absumatur. Potus sit medicatus ut decoctum hordei in quo pruna, glycyrrh. & tantillum cinamomi coctum est, sive Apozema thoracicum superius præscriptum: insuper Lac præcipue muliebre ab omnibus Auctoribus maxime extollitur ejusque usus satis prolixè ab iisdem traditur. *Vigilia* si infestent,*

Somnus procurandus est : vehemens omnis Motus sive corporis , sive animi vitetur , & præsertim etiam a venere , cui non raro Phthifici pro- ni deprehenduntur , abstinendum est.

A N N E X A.

I.

Fœtus humanus æque ac bovinus , ovillus &c. urinam suam per urachum deponit in membranam urinariam.

I I.

Menses a solâ multitudine sanguinis oriri mihi non videntur.

I I I.

Aneurismatis causa proxima est interioris arteriæ tunica apertio & exteriorum dilatatio.

I V.

Apparentibus variolarum notis neque alvus movenda est , neque vena secanda.

V.

In gonorrhœa virulentæ principio injectiones adstringentes pessimæ sunt.

V I.

In bubonum venereorum aliorumque ejusdem farinæ tumorum apertione , plena maturatio non est expectanda.

V I I.

Clysteribus frustra immiscentur elective purgantia.

V I I I.

Potiones vulnerariæ in sauciatis maximo cum fructu usurpantur.

I X.

Sanguinis transfusionem ad morbos chronicos curandos nihili facimus.

F I N I S.